

דפי הדרכה ללומדי עברית כשפה שנייה

תשלום ורישום

המעוניינים לגשת לבחינה יכולים לפנות אל מזכירות היחידה להבעה אקדמית ואולפן ולקבל דפי הדרכה במייל: habaa.unit@biu.ac.il

הזכאות להיבחן כרוכה בתשלום ע"ס 120 ₪ באמצעות הקישור: <https://epay.biu.ac.il/ivrit>

פרסום ציונים

הציונים יתפרסמו כשבועיים לאחר המבחן ב"מידע אישי לסטודנט" באינבר, ולא יימסרו בטלפון.

בחינת הפטור (שאלון לדוגמה ראו עמ' 3-6)

משך הבחינה – שעתיים

הציון הפוטר – 86

בבחינה שלושה חלקים: **הבנת הנקרא** (אמריקאי) – 30%, **דקדוק** (אמריקאי) – 30% ו**כתיבה** – 40%

ספרי עזר מומלצים

דקדוק

בליבוים, ר' (תשנ"ה), **תחביר**+, ירושלים: אקדמון

בליבוים, ר' (תשנ"ה), **תחביר לרמה ו**, ירושלים: אקדמון

דלשד, א' וברס, נ' (1998), **תחביר למתקדמים (רמה ה)**, ירושלים: אקדמון

דלשד, א' וברס, נ' (תשס"ב), **הפועל למתקדמים רמה ה**, ירושלים: אקדמון

וייל, ת' ופרסטיי, ח' (תשנ"א), **הפועל ללומדי עברית**, ירושלים: אקדמון

כתיבת חיבור

ימיני, ב"צ (1998), **אל ומאת – הבעה והבנה לכל עט ועט**, צפרייה: אולפנת בני עקיבא "צפירה"

רון, מ' ודיבון, ב' (תש"ן), **חיבור כהלכה (א-ב)**, תל-אביב: הקיבוץ המאוחד

ריכרדסון-קיסילביץ, ר' (1984), **איך לכתוב חיבור**, תל-אביב: עם עובד

עיקרי הכללים של הכתיב חסר הניקוד

מהדורה מיוחדת ללומדי עברית כשפה שנייה

נכתבת תמיד באות וי"ו, כגון: הופל, מצוין, סוכר, קופסה, שולחן.

תנועת u
(שורוק, קיבוץ)

נכתבת בדרך כלל באות וי"ו, כגון: אוזן, בוקר, תוכן, למצוא, לשמור, יגמור.

תנועת o
(חולם,

יוצאים מן הכלל: איפה, זאת, לא, פה, ראש, שמאל, וכן: פל (צורת הנסמך).

קמץ-קטן
וחטף-קמץ

■ נכתבת בדרך כלל באות יו"ד, כגון זיכרון, טיפש, מילה, סיפור, סיפר, קיבולת.
■ אין כותבים יו"ד אם בא שווא נח אחרי תנועת i (כלומר i בהברה סגורה), כגון: הלביש,
התלבש, משטרה, משמרת, משתתפים, משרד, שמלה.

תנועת i
(חיריק)

אין כותבים יו"ד

■ אחרי מ"ם השימוש: מביתו, מחוץ; ואחרי למ"ד בשמות הפועל: לכתוב.

■ במילים: אם, מן, עם.

■ בפעלים מבניין הפעיל, כגון: הפיל, הציג.

■ הערה: במילים לועזיות תיכתב כל תנועת i ביו"ד, כגון: ביבליוגרפיה, היסטוריה, מיליון (וכך גם בניקוד).

■ נכתבת בדרך כלל בלא יו"ד, כגון: אזור, אפוא, בררה, זהות, מדרגה, ממד.
■ כותבים יו"ד במילים שתנועת e באה בהן בתחילת המילה לפני האותיות א, ה, ר, במקום תנועת i ("תשלום דגש"), כגון: גירוש, חירש, חירשים, תיאבון, תיאור, תיהרס.

תנועת e
(צירי וסגול)

■ נכתבת בשתי וי"וים באמצע המילה, כגון: הוועד, זווית, עכשווי, תקווה, תקוות [תקות];

הווי"ו
המציינת
עיצור

■ בווי"ו אחת בתחילת המילה ובסופה, כגון: ועד, יחדיו, סתיו, קו, עכשיו.

■ נכתבת ביו"ד כפולה באמצע המילה ובסופה, כגון: בניין, התיישבות, התחיבות, צייר, מספריים [מספרים], ספרייך [ספרים], קיימת, ילדיי [ילדי], עליי [עלי].

היו"ד המציינת
עיצור

■ כותבים יו"ד אחת בתחילת המילה, כגון: יער, יד; וכן בשמות במשקל בית, כגון: זית, ליל, מים (גם הביתה, לילה, שמים) ובמילים: אולי, חי, מתי, שי.

■ שימו לב: יישוב – בשתי יודיים: אחת כנגד העיצור, השנייה כנגד תנועת i; ראיה [ראיה] - ראיה [ראיה]

■ שמות פרטיים אפשר לכתבם חסרים, כגון: דוד, ירושלים, כהן, שלמה
■ מומלץ לתת ניקוד עזר חלקי במקום שיש חשש לדו-משמעות, לדוגמה: מנהל (להבדיל מ"מנהל"), מצוות (להבדיל מ"מצוות"), ספר (להבדיל מ"ספר"), נתנו (להבדיל מ"נתנו")

שונות

ערכה: ד"ר לובה חרלי"פ, היחידה להבעה עברית, בר-אילן, תשנ"ח

אוניברסיטת בר-אילן, היחידה להבעה אקדמית ואולפן

מבחן פטור ללומדי עברית כשפה שנייה (דוגמה)

משך הבחינה: שעתיים

חלק א: הבנת הנקרא (30%)

קראו את הקטע שלפניכם, וענו על השאלות.

זרע האלימות

החברה הישראלית סובלת מתנאי קיום קשים שאינם ניתנים לשינוי. התנאים האלה מובילים ל"אלימות מוצדקת". האלימות (אגרסיביות) "המוצדקת" מתבטאת ביחסים שבין אדם לחברו. יש בחברה הישראלית גורמים מעוררי אלימות שאפשר למצוא אותם על יסוד השוואה בין ישראל לחברות אחרות:

- הגורם הקשה מכולם הוא שישראל היא חברה הנמצאת במצב מלחמה.
  - ישראל היא ארץ הגירה. ארצות הגירה אלימות יותר מארצות שאוכלוסייתן יציבה.
  - ישראל היא חברה מוכת אבטלה. לאנשים רבים אין עבודה.
  - חברות העוברות במהירות מאורח חיים מסורתי לאורח חיים מודרני אלימות יותר.
  - חברות הנתונות לתהליכי עיור (מעבר מהכפר לעיר) מהיר אלימות יותר.
  - אוכלוסיות צפופות ואוכלוסיות מגוונות מבחינה תרבותית. ריבוי התרבויות גורם לכך שקשה לאנשים להבין את ההתנהגות של זולתם.
- כל הגורמים הללו מעוררים אלימות. לאמיתו של דבר, נותר רק להתפלא מדוע אין לנו יותר אלימים. אין לנו יכולים לשנות את רוב הגורמים מעוררי האלימות האלה: שהרי לא נעקור את מדינת ישראל מהמזרח התיכון, לא נעצור את ההגירה של העולים החדשים לארץ, לא נפזר את הערים ולא נצליח לגבש תרבות אחידה של כל העדות החיות בארץ אלא במהלכם של דורות אחדים. גם אכיפת החוק היא תרופה בעייתית, מעולם לא התרפאה חברה מאלימותה באמצעות שוטרים ובתי כלא.
- ומה אפשר לעשות? את התשובה נמצא בהתבוננות באזרחי הישראלי, שאחד ממאפייניו הוא הערצת הספונטניות ולעג לאיפוק. לעתים קרובות אנו משבחים את עצמנו על הישירות שלנו, על חוסר סגנון שהוא הסגנון האופייני לנו, על המשמוש בגופו של הזולת, על חוסר הסבלנות, על הצעקנות ועל אי-היכולת להקשיב. התנהגויות אלו נראות לנו כמתאימות לאדם המשוחרר שאינו מכבד את המוסכמות: זוהי תמונת היהודי החדש שהיפוכו הוא היהודי "הגלותי".
- עוד דימוי ישראלי הוא "האיש העומד על זכויותיו". אסור להגיד לישראלי שהוא "פראייר", כלומר, מי שאינו שומר על מעמדו ומרשה לחבר שלו לרמותו ולהשפילו. כדי להימנע ממעמד ה"פראייר" צריך להגיב מיד, במלוא התוקף ואפילו בהגזמה המובילה מיד למצב קשה יותר.
- בית הספר הוא כמעט המקום היחיד שבו יכולה החברה המאורגנת להשפיע על תכונותיה שלה, ולכן נדרשת תוכנית לימודים שתאמן את הילדים לכיבוש הכעס. אני מדבר על אימונים ולא על הטפות מוסר. הינה כמה רעיונות:

- חוסר ידיעת השפה מוביל לאלימות, כי בלי מילים נפגעת החשיבה ובלי יכולת לדבר על הכעס, היד מכה. צריך לאמן את התלמידים לדבר על הכעס, להעלות טיעונים כדי שיוכלו להביע את עצמם ולהפוך את כישרון הדיבור למקצוע לימוד.
- צריך ללמד את התלמידים לעצור את עצמם גם כשהם כועסים. אפשר להפוך את כיבוש היצר לספורט אופנתי, וה"פראייר" יהיה דווקא זה אשר אין בכוחו להירגע.
- אנשים בעלי סף כאב נמוך ואנשים חסרי ביטחון בגופם נוהגים להגיב באלימות קשה על אלימות קלה. קרב מגע הוא אמצעי מצוין לחיזוק הגוף והסיבולת, כי הוא מלמד את העוסקים בו לספוג כאבים, ליפול ולהתאושש ולהגיב בסימולציה של אלימות בלי לפגוע פגיעה של ממש בזולת.
- אלה הם רעיונות ראשוניים ואני מעז להשמיע אותם רק מפני שעד עכשיו כל מה שנשמע בנושא האלימות הוא מילים ריקות.

1. מצאו את הפירוש הנכון של כל מילה:

הגירה	סגנון ודרך חיים
אורח חיים	מאבק, ויכוח
אוכלוסייה	אי שילוב בעולם העבודה
עימות	תושבים במדינה
אבטלה	מעבר מגורים ממדינה למדינה

2. הקיפו את התשובה הנכונה בעיגול:

- א. הביטוי "אכיפת החוק" המופיע בטקסט פירושו:
  - א. שינוי החוק
  - ב. הכרת החוק
  - ג. שמירה על ביצוע החוק והענשת המפר אותו
- ב. החברה הישראלית סובלת:
  - א. מהגירה של אנשים רבים מארצות רבות
  - ב. מאלימות קשה
  - ג. מאבטלה קשה
  - ד. מעודף איפוק של תושביה
- ג. הגורמים המעוררים אלימות בחברה הישראלית הם:
  - א. ישראל נמצאת במצב מלחמה
  - ב. ישראל סובלת מאבטלה רבה
  - ג. ישראל ארץ הגירה עם אוכלוסייה לא יציבה
  - ד. כל התשובות נכונות

- ד. היכן ניתן לעשות שינוי בהתנהגות?
א. בכל מקום במדינה
ב. בבתי הספר בעזרת תוכנית מפורטת
ג. בהדרכה בצבא
ד. באמצעות הדרכה בטלוויזיה
- ה. אילו רעיונות מציע כותב הקטע על מנת לשפר את ההתנהגות האלימה?
א. לאמן תלמידים לדבר על הכעס
ב. לארגן סדנאות לפיתוח הבלגה ואיפוק
ג. לשכנע תלמידים בכיתות לא לפעול באלימות
ד. תשובות א' וב' נכונות

חלק ב: דקדוק

מערכת הפועל: בחרו בתשובה הנכונה (15%)

1. אם התפטרות היו"ר תיכנס לתוקף, ההנהלה _____ (לכעוס) מאוד.
תכעס / יכעס / כועסת / תכעוס
2. ראש הממשלה _____ (להיפגש) עם נשיא ארה"ב בשבוע הבא.
יפגוש / ייפגש / יפגיש / נפגש
3. בעקבות תלונות רבות _____ (לשפר) השירות בחברת החשמל.
שיפרו / שופרו / שופרה / שיפר
4. חם מאוד היום. מדוע ראשך אינו _____ (לכסות)?
כיסה / כוסה / מכוסה / מכסה
5. רק שבוע _____ (להיות) עד ההצבעה הגורלית.
נותר / נותרה / ניוותר / יותר
6. שרת החוץ _____ (לשאת) היום נאום במליאת הכנסת.
יישא / תישא / תנשא / נשיאה
7. יצאנו _____ (לעודד) אחרי הפגישה איתם.
מעודדים / מעידים / עודדים / עודדנו
8. _____ (להזיח) את שורות הטקסט במקום הלא נכון.
הזחתי / הזחתתי / זחתי
9. האופה _____ (לאפות) חלות ועוגות רבות לכבוד החג.
יופה / יאפה / תאפה / אפייה
10. בדבריו של הרקטור באה לידי _____ (לבטא) הערכתו לסטודנטים.
ביטוא / בטיאה / ביטוי

תחביר: בחרו בתשובה הנכונה (15%)

1. **משום ש / אף על פי ש / למרות** פלפל ירוק מכיל רכיבים תזונתיים חשובים, רבים נמנעים מאכילתו.
2. הם ממתניים לאוטובוס יותר מ-30 דקות, **ואילו / אולם / וגם** הוא עדיין לא הגיע לתחנה.
3. יש לפעול בהקדם **למען / כדי / במטרה** הצלת כדור הארץ מההתחממות ההולכת וגוברת.
4. **בשל כך / הואילו / בשל** ההחלטה על הפיטורים מחו העובדים ויצאו להפגנה.
5. לא מרבים לחשוב על השינה, **אם / אלא אם כן / בשעה ש** היא חסרה.
6. **לאחר / לאחר ש / לפני** הוגשה תלונה במשטרה החלה חקירה בעניין.
7. הוא התקשה להירדם, **לפיכך / ואילו / כדי ש** הוא התחיל לספור כבשים.
8. **כשם ש / כמו / כאשר** אתה מצפה לחזור לכאן, כך אנו מצפים בקוצר רוח לשובך.
9. **אילו / אם לא / לולא** עזרתם לנו, לא היינו מסיימים את המטלה במועד שנקבע.
10. לא זו בלבד שחדרתם לשטח פרטי, **אם / אלא ש / לא די ש** עשיתם בו ככל העולה על רוחכם.

חלק ג: כתיבת חיבור (40%)

בחרו אחד מן הנושאים שלפניכם, וכתבו עליו חיבור (עמוד וחצי - שני עמודים). פתחו כל רעיון לפסקה ותנו דעתכם גם לפתיחה, לקישור בין הרעיונות ולסיום. הקפידו על כללי הדקדוק, הפיסוק והכתיב.

1. תכונותיו של המרצה האידאלי.
2. כל אחד מאתנו שואף להצליח בחיים. מה פירושה של הצלחה בעיניך, ובמה היא מתבטאת?
3. היתרונות והחסרונות של התלבושת האחידה בבית הספר.

ב ה צ ל ח ה !